

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України Музичука Олександра Миколайовича – на дисертацію Капітаненко Наталії Петрівни «Адміністративно-правове регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Для сучасного етапу розвитку українського суспільства характерні політичні, соціально-економічні перетворення, пов'язані з процесом становлення нової української державності. Процес переходу на новий етап історичного розвитку знаходить своє відображення в осучасненні доктринальних засад українського права, нормотворчій діяльності, фундаментальному оновленні законодавства з позицій людиноцентристського світогляду.

Серед важливих завдань зазначених перетворень – трансформація адміністративно-правового регулювання суспільних відносин в багатьох галузях, зокрема, у сфері реалізації права інтелектуальної власності. Усе більше поширення та застосування об'єктів права інтелектуальної власності в суспільстві зумовлюють пошук шляхів удосконалення адміністративно-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності, наповнення їх новим змістом, відповідно до якого створення й гарантування умов для реалізації права на інтелектуальну творчу діяльність і її результати, захист інтелектуальної власності та моральних і матеріальних інтересів, що виникають у процесі реалізації права інтелектуальної діяльності, мають бути основою регулятивного впливу.

Незважаючи на наявність значного інтелектуального інноваційного потенціалу, нинішній стан розвитку України характеризується існуванням проблем у сфері реалізації права інтелектуальної власності, що певною мірою пояснюється відсутністю стратегії розвитку системи інтелектуальної власності, яка б створила умови для мотивації інтелектуальної діяльності людини,

розвитку та захисту об'єктів права інтелектуальної власності. Це актуалізує доцільність теоретико-практичних досліджень окресленої проблематики

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до тем науково-дослідної роботи кафедри цивільного, адміністративного та фінансового права Інституту права імені Володимира Сташиса Класичного приватного університету «Фінансово-правове регулювання публічних відносин в Україні» (номер державної реєстрації 0111U008728); «Баланс публічних і приватних інтересів при правовому регулюванні суспільних відносин» (номер державної реєстрації 0116U008200).

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, авторефератом дає підстави для визнання, що застосування наукових підходів, дослідження національного та міжнародного законодавства і практики його застосування дозволило визначити правову сутність адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності та виробити обґрунтовані пропозиції з удосконалення законодавства щодо адміністративно-правового регулювання в зазначеній сфері й практики його застосування.

Достовірність результатів дослідження підтверджується обраним системним підходом та комплексом методів і прийомів наукового пізнання, зокрема: діалектичним, формально-логічним, історико-порівняльним, системно-структурним, порівняльно-правовим тощо.

Нормативною основою роботи є Конституція України, міжнародні правові акти, ратифіковані Верховною Радою України, закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України та інші нормативно-правові акти України.

Емпіричну базу роботи становлять узагальнення практики діяльності органів державної влади, видавня довідково-енциклопедичного характеру,

показники статистичної звітності ДП «Український інститут інтелектуальної власності», результати судової практики, а також аналітичні розробки автора.

Обґрунтованість положень та висновків дисертаційної роботи підтверджує їх оприлюднення в наукових публікаціях, виступи на конференціях та ін.

Практична цінність дисертації полягає у використанні результатів дослідження у правотворчій та правозастосовній діяльності, у навчальному процесі, що підтверджується відповідними довідками.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи.

Результати дисертаційної роботи спрямовані на встановлення правової сутності адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності із представленням авторського бачення шляхів його вдосконалення.

В ході дослідження автор надає рекомендації щодо доповнення частиною 3 ст. 22 «Вільне відтворення бібліотеками та архівами примірників твору репрографічним способом» Закону України «Про авторське право і суміжні права» – 3) якщо це твори, правовласники яких невідомі (*сирітські твори*). Також доповнити частиною 3 ст. 23 «Вільне відтворення примірників твору для навчання» того ж Закону – 3) якщо це твори, правовласники яких невідомі (*сирітські твори*) (с. 183–184 дисертації).

Заслуговують на увагу пропозиції автора щодо виокремлення складів адміністративних правопорушень, що посягають на інтелектуальну власність, в окрему главу Кодексу України про адміністративні правопорушення – 6-1 «Адміністративні правопорушення у сфері реалізації права інтелектуальної власності», в якій мають бути розміщені склади правопорушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності, передбачені ст. 51-2, 107-1, 156-3 (у частині, що стосується об'єктів інтелектуальної власності), 164-3, 164-6, 164-7, 164-9, 164-13, 164-17, 164-18 Кодексу України про адміністративні правопорушення (с. 329–330 дисертації).

Мають наукову цінність пропозиції автора щодо нормативно-правового визначення окремих юридичних категорій, зокрема:

– «адміністративно-правове регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності» як процес застосування сукупності правових засобів органами публічної влади до суб'єктів права інтелектуальної власності та інших учасників правовідносин в зазначеній сфері з метою впорядкування суспільних відносин (с.71-72 дисертації);

– «правові засади адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності» визначено як найважливіші закономірності та гарантії, передбачені чинними нормами права, які регулюють відносини між суб'єктами в процесі використання, виконання і застосування права інтелектуальної власності (с. 122–123 дисертації);

– «адміністративно-правовий статус суб'єктів відносин у сфері реалізації права інтелектуальної власності» як сукупність прав і обов'язків, які реалізують суб'єкти права інтелектуальної власності та інші учасники правовідносин вказаної сфери у взаємовідносинах з органами публічної влади, наділеними відповідними повноваженнями у сфері інтелектуальної власності нормами адміністративного права, та встановлено систему суб'єктів відносин у сфері реалізації права інтелектуальної власності (с.152–153 дисертації);

– «адміністративно-правові засади державного контролю у сфері реалізації права інтелектуальної власності» як систему закономірностей та гарантій, що містять адміністративно-правові норми, та які регулюють відносини між органами державної влади, посадовими особами і суб'єктами права інтелектуальної власності та іншими учасниками правовідносин у вказаній галузі щодо встановлення відповідності діяльності вказаних суб'єктів чинним правовим нормам (с.269-270 дисертації);

– «адміністративне правопорушення у сфері реалізації права інтелектуальної власності» визначено як протиправне, винне, суспільно шкідливе діяння, яке посягає на врегульовані адміністративно-правовими

нормами відносини у сфері інтелектуальної власності та за яке законом передбачено адміністративну відповідальність (с. 328–329 дисертації);

– «громадський контроль у сфері реалізації права інтелектуальної власності» як встановлення визначеними суб'єктами громадськості відповідності діяльності органів державної влади вимогам, передбаченим чинним законодавством, та сприянню участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики щодо інтелектуальної власності (с.304 дисертації).

Заслужують на увагу наукові пошуки автора у напрямку вдосконалення мети контролю у сфері реалізації права інтелектуальної власності, а саме: встановлення об'єктивної інформації про діяльність, що провадиться суб'єктом господарювання у сфері інтелектуальної власності; застосування заходів для припинення незаконного розміщення об'єктів авторського права і (або) суміжних прав в інтернеті та незаконного обігу товарів, вироблених з порушенням прав інтелектуальної власності, зокрема вилучення з обігу контрафактних примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних, вироблених чи імпортованих з порушенням вимог законодавства, а також обладнання й сировини для вироблення лазерних систем зчитування та матриць; запобігання правопорушенням у сфері інтелектуальної власності суб'єктом господарювання шляхом перевірки наявності договорів, укладених відповідно до вимог чинного законодавства, на виробництво продуктів – результатів інтелектуальної діяльності, документів складського та бухгалтерського обліку щодо відповідного виду діяльності; встановлення причин вчинення правопорушення суб'єктом господарювання у сфері інтелектуальної власності; видання обов'язкових для виконання приписів щодо усунення порушень законодавства суб'єктами господарювання у сфері інтелектуальної власності; застосування до правопорушників у сфері інтелектуальної власності спеціальних заходів, передбачених законодавством (с.249-251 дисертації).

Мають теоретичну та практичну цінність надані автором завдання громадського контролю у сфері реалізації права інтелектуальної власності, а саме: сприяння участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності; проведення громадської експертизи діяльності органів державної влади, чинних нормативно-правових актів та проєктів нормативних актів у зазначеній галузі суспільних відносин; активізація роботи громадських рад при органах виконавчої влади у сфері інтелектуальної власності; аналіз взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю; утвердження принципів прозорості та відкритості в процесі взаємодії органів державної влади з громадськістю; інформування суспільства про врахування органами державної влади пропозицій та зауважень громадськості або про причини відмови в прийнятті думки громадськості; підготовка й обговорення пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сфері реалізації права інтелектуальної власності; сприяння створенню правових, організаційних, економічних засад ефективного механізму громадського контролю в означеній галузі (с. 302–303 дисертації).

Наукову цінність для розвитку науки адміністративного права мають представлені дисертантом особливості адміністративних правопорушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності, які полягають у такому:

- 1) чинне законодавство України передбачає наявність нормативних, фактичних та процесуальних підстав адміністративної відповідальності в разі порушення прав суб'єктів права інтелектуальної власності;
- 2) систему законодавства про адміністративну відповідальність за порушення прав у сфері інтелектуальної власності становлять КУпАП, МК України та спеціальні закони;
- 3) склади адміністративних проступків у вказаній галузі є: за характером заподіяної шкоди – формальні та матеріальні; залежно від внутрішньої структури – в основному, альтернативні; за ступенем суспільної шкідливості – основні та кваліфіковані; за конструкцією – бланкетні;
- 4) порушення прав суб'єктів права інтелектуальної власності передбачає накладення штрафу з конфіскацією

незаконно виготовленої продукції та грошей, отриманих від її реалізації (с.328-329 дисертації);

Дослідження забезпечує новітні результати досягнення науки адміністративного права в частині визначення правової сутності адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності.

Науково-практична значимість результатів дослідження.

Теоретико-методичні напрацювання, розробки та положення дисертації Капітаненко Н.П. доведено до рівня практичних рекомендацій, зокрема:

– обґрунтовано необхідність прийняття окремого кодифікованого акта для врегулювання відносин у досліджуваній сфері – Кодексу України про інтелектуальну власність, який би поєднував норми, які визначають правові та організаційні засади реалізації права інтелектуальної власності, основні принципи і порядок здійснення державного управління у сфері інтелектуальної власності. Система управління у означеній галузі має забезпечувати створення умов для реалізації права інтелектуальної власності та гарантувати захист вказаного права суб'єктам правовідносин. Автор визнає, що прийняття Кодексу України про інтелектуальну власність не відміняє дії спеціальних законів, які регулюють статус численних об'єктів права інтелектуальної власності та Кодексу України про адміністративні правопорушення, який передбачає адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері інтелектуальної власності (с.124-126 дисертації).

У правозастосовній діяльності рекомендації, запропоновані в дисертації, можуть бути використані в процесі розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері реалізації права інтелектуальної власності (акт Запорізького окружного адміністративного суду від 23.03.2021 № 125-03/21), у роботі органів місцевого самоврядування із суб'єктами підприємницької діяльності щодо виконання законодавства про інтелектуальну власність

(довідка районної адміністрації Запорізької міської ради по Шевченківському району від 25.03.2021 № 21/78-220), у діяльності закладів культури і мистецтва щодо використання об'єктів авторського права (довідка комунального закладу «Запорізька обласна філармонія» Запорізької обласної ради від 29.04.2021 № 321).

У навчальному процесі результати роботи можуть бути застосовані при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Патентознавство та інтелектуальна власність», «Договірне право», «Правове регулювання діяльності суб'єктів господарювання» (довідка Запорізького національного університету від 19.03.2021 № 128) та при викладанні дисциплін «Адміністративне право» «Право інтелектуальної власності» (довідка Класичного приватного університету від 09.02.2021 № 77).

До того ж, результати дослідження можуть бути використані у науково-дослідній діяльності – під час проведення загальнотеоретичних та галузевих досліджень з питань удосконалення адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності.

Повнота викладу в публікаціях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Основні результати досліджень відображено в 38 наукових працях.

Повнота викладу основних результатів дисертаційної роботи відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи та автореферату.

Оцінюючи позитивно дисертаційну роботу, слід відзначити певні зауваження та дискусійні положення.

По-перше, в дисертаційній роботі авторка зазначає, що запропоновані зміни та доповнення до законодавства України про інтелектуальну власність

мають забезпечити створення умов для реалізації права інтелектуальної власності та гарантувати захист вказаного права. Авторці варто пояснити чи співвідносяться запропоновані нею зміни та доповнення до законодавства України про інтелектуальну власність з положеннями Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності?

По-друге, використовуючи порівняльно-правовий метод, авторка здебільшого звертається до численних міжнародно-правових документів Європейського Союзу або Всесвітньої організації інтелектуальної власності (с. 120; с.162-163; с.198). Натомість, авторці доцільно було б проаналізувати досвід окремих зарубіжних країн щодо правового регулювання реалізації права інтелектуальної власності.

По-третє, потребує додаткової аргументації пропозиція авторки щодо виокремлення складів адміністративних правопорушень, що посягають на інтелектуальну власність, в окрему главу Кодексу України про адміністративні правопорушення – *б-1 «Адміністративні правопорушення у сфері реалізації права інтелектуальної власності»* (с. 329–330 дисертації).

По-четверте, додаткового обґрунтування потребує пропозиція дисертантки щодо прийняття окремого кодифікованого акту для врегулювання відносин у досліджуваній сфері – Кодексу України про інтелектуальну власність (с. 1241-125 дисертації).

По-п'яте, варто щоб дисертантка обґрунтувала: які наслідки на стан управління майновими правами правовласників у сфері інтелектуальної власності мають організації колективного управління у сфері авторського права, статус який змінився відповідно до чинного законодавства (с.297-298 дисертації)?

Автореферат відображає основні положення, висновки і рекомендації дослідження, і є ідентичним з результатами дисертаційної роботи. Наукові положення мають достатній рівень обґрунтованості, їх достовірність і новизна є об'єктивними та відображають підхід здобувача до розроблення та поглиблення

теоретико-методологічних основ.

Загальний висновок.

Дисертація Капітаненко Наталії Петрівни є завершеним самостійним дослідженням, характеризується високим теоретико-методологічним та прикладним обґрунтуванням поставлених завдань, дозволяє вирішити важливу наукову проблему – встановлення правової сутності адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності та вироблення на основі комплексного аналізу наукових, нормативних джерел і результатів правозастосовної практики теоретичних висновків та обґрунтованих пропозицій з удосконалення законодавства щодо адміністративно-правового регулювання в зазначеній сфері й практики його застосування.

За актуальністю теми дослідження, змістом його матеріалу, науковою новизною, рівнем обґрунтованості та достовірності отриманих результатів, їх цінністю – дисертаційна робота Капітаненко Наталії Петрівни відповідає вимогам МОН України та пп. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, тому Капітаненко Наталія Петрівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

**Офіційний опонент,
декан факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України**

О. М. Музичук